

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Försvarshögskolan

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Försvarshögskolan ändras. Enligt propositionen ska den enda militärvetenskapliga påbyggnadsexamen efter att lagen träder i kraft vara doktorsexamen i militärvetenskaper. Det föreslås att generalstabsofficersexamen ersätts med en generalstabsofficerskurs, som i fortsättningen utgör en del av den militärvetenskapliga fortbildningen.

I och med den föreslagna ändringen är generalstabsofficersexamen inte längre en förutsättning för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper. Det föreslås att den rättsliga grunden ändras så att en officer som avlagt magisterexamen i militärvetenskaper eller en person som avlagt någon annan lämplig högre högskoleexamen kan antas som studerande till doktorsexamen i militärvetenskaper.

Genom de föreslagna ändringarna reformeras officersutbildningen så att den svarar på förändringarna i Försvarsmaktens verksamhetsmiljö och så att utbildningssystemet för officerare blir mer kompatibelt med systemen i andra Nato-länder. Dessutom tryggas tillgången till och en bättre allokering av personal.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 Lagstiftningsbakgrund och övrig regleringsbakgrund	3
2.2 Beskrivning av nuläget	6
2.3 Bedömning av nuläget	8
3 Mål.....	9
4 Förslagen och deras konsekvenser	10
4.1 De viktigaste förslagen	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	11
4.2.2 Andra konsekvenser för människor och samhällseliga konsekvenser	11
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	13
5 Övriga alternativ för genomförande	13
5.1 Alternativen och deras konsekvenser	13
5.2 Utländsk lagstiftning och andra metoder som används utomlands	14
6 Remissyttranden	14
7 Specialmotivering.....	15
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	17
9 Ikraftträdande	19
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	19
LAGFÖRSLAG.....	21
om ändring av lagen om Försvarshögskolan	21
PARALLELLTEXT	23
om ändring av lagen om Försvarshögskolan	23
FÖRORDNINGSUTKAST	26
om ändring av 13 och 14 § i statsrådets förordning om Försvarshögskolan	26
om ändring av 6 § i statsrådets förordning om försvarsministeriet	27
om ändring av statsrådets förordning om försvarsmakten.....	28
om ändring av 26 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet	29
om ändring av 8 § i förordningen om högskolornas examenssystem.....	30
om ändring av bilagan till statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser.....	31

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt det prioriterade området Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, Ett starkt och engagerat Finland, ser regeringen till att försvarsförmågan upprätthålls och utvecklas med beaktande av förändringarna i säkerhetsmiljön samt sörjer för den militära och administrativa integrationen med Nato, samt säkerställer att Försvarsmaktens personal är tillräcklig och orkar i den förändrade verksamhetsmiljön.

Försvarsmakten har bedömt ändringsbehoven rörande officersutbildningen med avseende på Natomedlemskapet och har konstaterat ett behov av att förnya officersutbildningen så att den motsvarar de förändringar som skett i Försvarsmaktens verksamhetsmiljö till den del ändringarna är avsedda att precisera förenligheten mellan officerarnas utbildningssystem och de allierade i Nato samt säkerställa att personalen är tillräcklig och resurserad för olika uppgifter med hänsyn till behoven i framtiden.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag i försvarsministeriet på grundval av huvudstabens förslag till försvarsministeriet 3.11.2023. Försvarsmakten har hört personalorganisationerna via samarbetsorganen under beredningen av förslaget. Under beredningen har Försvarsministeriet samarbetat med Försvarsmakten, inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning samt undervisnings- och kulturministeriet.

Utkastet till regeringens proposition har varit ute på remiss 19.2–2.4.2024. Utlåtanden har begärts av 10 aktörer, och dessutom har även andra aktörer haft möjlighet att ge sitt utlåtande om propositionsutkastet som publicerats på webbplatsen utlåtande.fi. Begäran om utlåtande har skickats i stor utsträckning till olika personal- och forskningsorganisationer samt myndigheter. Totalt inkom utlåtanden av 3 aktörer. Remissvaren och övrigt beredningsunderlag finns på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med identifieringskoden PLM002:00/2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftningsbakgrund och övrig regleringsbakgrund

Om Försvarshögskolan

Försvarshögskolan är en militärvetenskaplig högskola som hör till Försvarsmakten, om vilken det föreskrivs i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008). Försvarshögskolan har inget självstyre i likhet med universiteten, och är därför inte ett sådant universitet som avses i universitetslagen (558/2009). Examina vid Försvarshögskolan är dock uppbyggda enligt Bolognaprocessen och de jämföras med universitetsexamina. Genom reformen 2001 upphörde institutofficersutbildningen och ett utbildningsprogram i två steg skapades för officerare, där kandidat i militärvetenskaper avläggs som lägre högskoleexamen och magister i militärvetenskaper avläggs som högre högskoleexamen samt därefter som eventuella påbyggnadsexamina generalstabsofficersexamen och doktorsexamen i militärvetenskaper. Examina vid Försvarshögskolan harmoniserades med studierna vid de europeiska universiteten år 2006,

vilket har gjort det möjligt för studerande att röra sig mellan Försvarshögskolan och europeiska universitet efter att kandidatexamen avlagts.

Den gällande lagen om Försvarshögskolan trädde i kraft den 1 januari 2009, varvid bestämmelserna i 10 a och 10 b § om Försvarshögskolan i den tidigare lagen om försvarsmakten (402/1974) av den 31 maj 1974, vilka förblev i kraft efter att lagen i övrigt upphävts, infördes i en separat lag sådana de var i lag 452/2001. Samtidigt förnyades även bestämmelserna om Försvarshögskolans ställning, förvaltning, undervisning och examina till sitt innehåll. En allmän strävan i reformen var att regleringen om Försvarshögskolan skulle närma sig regleringen om universiteten. Examina som avläggs vid Försvarshögskolan jämföras med universitetsexamina enligt universitetslagen i enlighet med 2 § 2 mom. och 8 § i förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998).

Undervisningen som ges vid Försvarshögskolan

Bestämmelser om militärvetenskaplig undervisning och examina i Finland ingår i lagen om Försvarshögskolan. Enligt 1 § 1 mom. i lagen om Försvarshögskolan är Försvarshögskolan en militärvetenskaplig högskola som hör till försvarsmakten. Bestämmelser om Försvarshögskolans uppgifter ingår i 2 § i lagen. Försvarshögskolan har till uppgift att främja militärvetenskaplig forskning och att meddela militärvetenskaplig undervisning som grundar sig på forskning och bästa praxis i branschen samt att fostra studerandena till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Försvarshögskolan leder den undervisning som ingår i kandidatexamen och magisterexamen i militärvetenskaperna och som ges vid Försvarsmaktens förvaltningsenheter och vid Gräns- och sjöbevakningsskolan som hör till Gränsbevakningsväsendet. Försvarshögskolan samordnar den militäryrkesundervisning som meddelas vid förvaltningsenheterna och Gräns- och sjöbevakningsskolan med den undervisning som ingår i de militärvetenskapliga examina. Militäryrkesstudier kan också ordnas vid Försvarshögskolan. När Försvarshögskolan fullgör sina uppgifter ska den enligt 2 § 3 mom. i lagen främja livslångt lärande, samverka med det övriga samhället och främja forskningsresultatens genomslagskraft i samhället. Dessutom ska Försvarshögskolan ordna sin verksamhet så att hög internationell kvalitet säkerställs inom forskning, utbildning och undervisning med iakttagande av etiska principer och god vetenskaplig sed. Enligt 2 a § 1 mom. i lagen fastställer Huvudstaben de allmänna målen för Försvarshögskolans examina och annan undervisning som krävs för en officerstjänst. Huvudstaben samordnar den undervisning som krävs för en officerstjänst och annan undervisning som meddelas vid Försvarshögskolan med Försvarsmaktens övriga utbildning. Enligt 1 § 2 mom. i lagen ingår bestämmelser om Huvudstabens behörighet i ärenden som gäller Försvarshögskolan i denna lag och i lagen om försvarsmakten.

Enligt 6 § i lagen om Försvarshögskolan kan vid Försvarshögskolan avläggas kandidatexamen i militärvetenskaper som lägre högskoleexamen och magisterexamen i militärvetenskaper som högre högskoleexamen. Enligt paragrafen hör även generalstabsofficersexamen och doktorsexamen i militärvetenskaper till examina som påbyggnadsexamina. Enligt 7 § i lagen kan vid Försvarshögskolan dessutom ordnas militärvetenskaplig fortbildning och annan utbildning samt militäryrkesundervisning. Enligt 14 § 1 mom. i lagen ska en studerande som antas för att bedriva studier som leder till officerstjänst utöver kandidatexamen eller magisterexamen i militärvetenskaper genomföra de militäryrkesstudier som avses i 2 § 3 mom. I förarbetena till lagen om Försvarshögskolan (RP 62/2008 rd, s. 4–5) konstateras det att efter avlagd kandidatexamen i militärvetenskaper och bedrivna militäryrkesstudier utnämns studeranden till en tidsbunden tjänst som yngre officer och han eller hon fördjupar erhållen undervisning under 3–4 år i arbetslivet. I nuläget varar det fördjupande skedet cirka 4–5 år avvikande från ovan nämnda. Syftet med den arbetslivsperiod som följer på kandidatexamen i

militärvetenskaper och de militäryrkesstudier som fastställs särskilt är att fördjupa officerens praktiska kunnande innan de studier inleds som leder till en magisterexamen. Militäryrkesstudierna är studier som en försvarsgren har organisationsansvaret för och i fråga om vilka avläggandet är en förutsättning för utnämning till en officerstjänst, t.ex. studier och övningar som anknyter till förvärvandet av tillstånd, rättigheter, kompetens och annan praktisk yrkesskicklighet. Försvarsgrenarna svarar för de militäryrkesstudier som utöver en högskoleexamen krävs för en officerstjänst och beslutar om innehållet i militäryrkesstudierna. Dyliga studier kan ordnas av försvarsgrens-, vapenslags- och sektorskolorna, gräns- och sjöbevakningsskolan samt i en del fall också av Försvarshögskolan. Huvudstaben fastställer och samordnar examensmålen samt målen för militäryrkesstudierna och annan fortbildning. Studier för militäryrket är en förutsättning för en officerstjänst, men det är inte fråga om vetenskapliga studier och de ger inga studiepoäng för högskoleexamen (RP 62/2008 rd, s. 18).

Närmare bestämmelser om studierna och deras omfattning ingår i statsrådets förordning om Försvarshögskolan (1124/2008). I 4–7 § i förordningen föreskrivs om kandidatexamen i militärvetenskaper, vars omfattning enligt 7 § är 180 studiepoäng. Enligt paragrafen ska Försvarshögskolan ordna utbildningen så att examen ska kunna avläggas av en heltidsstuderande på tre läsår. Bestämmelser om magisterexamen i militärvetenskaper ingår i 8–11 § i förordningen. Enligt 11 § 1 mom. i förordningen är omfattningen av de studier som krävs för magisterexamen i militärvetenskaper 120 studiepoäng. Enligt momentet ska Försvarshögskolan ordna utbildningen så att examen ska kunna avläggas av en heltidsstuderande på två läsår. Bestämmelser om militärvetenskaplig påbyggnadsutbildning ingår i 3 kap. i förordningen. Enligt 13 § i förordningen ska generalstabsofficersexamen planeras och ordnas så att studerandena förvärvar den kunskap och förmåga som krävs för de högsta officersuppgifterna samt forskarfärdighet. Generalstabsofficersexamen omfattar systematisk fördjupning i specialområdet både teoretiskt och praktiskt, en avhandling inom specialområdet och handledd arbetserfarenhet inom specialområdet. De studier som krävs för examen omfattar minst 140 studiepoäng, och den som avlagt dessa har generalstabsofficers grad enligt 14 § i förordningen.

Behörighetsvillkoren för tjänsterna och uppgifterna vid Försvarsmakten

I 37 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs det om behörighetsvillkoren för tjänsterna och uppgifterna vid Försvarsmakten. Enligt 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för tjänster och uppgifter vid Försvarsmakten genom förordning av statsrådet. Bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för officer ingår i Statsrådets förordning om försvarsmakten (1319/2007), och enligt 9 § i denna förordning är särskilda behörighetsvillkor för tjänsten som officer magisterexamen i militärvetenskaper och militäryrkesstudier, eller andra jämförbara officersstudier som anges i denna paragraf och som avlagts vid Försvarshögskolan eller den tidigare Kadettskolan. Enligt 3 mom. krävs det också generalstabsofficersexamen utöver behörighetsvillkoren för tjänsterna som överste och kommodor samt för tjänster som högre officer än överste och kommodor. Enligt 17 § 1 mom. i lagen om Försvarshögskolan är en person som har avlagt magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan behörig som studerande för studier som leder till generalstabsofficersexamen. Av särskilda skäl kan för avläggande av generalstabsofficersexamen godkännas en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid en annan högskola och som konstateras annars ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna. Enligt 3 mom. är en person som har avlagt generalstabsofficersexamen behörig som studerande för studier som leder till doktorsexamen i militärvetenskaper. Av särskilda skäl kan för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper godkännas en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid Försvarshögskolan eller en annan högskola.

Påbyggnadsexamina vid Försvarshögskolan

När lagen om Försvarshögskolan stiftades bestod studierna för generalstabsofficersexamen av en stabsofficerskurs och en generalstabsofficerskurs. Stabsofficerskursen som varade ungefär ett år och hade en omfattning på minst 60 studiepoäng avlades av alla Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets officerare som hade en ordinarie tjänst. Då valdes ungefär var tredje studerande vid stabsofficerskursen till generalstabsofficerskursen på basis av lämplighet och studieframgångar efter att de avlagt kursen. Situationen förändrades dock år 2012 då Försvarsmakten beslutade att separera stabsofficerskursen och generalstabsofficerskursen från varandra. Samtidigt ändrades stabsofficerskursen till militärvetenskaplig fortbildning och blev en cirka fem och en halv månader lång karriärkurs för tjänstemän.

Generalstabsofficerskursen som hade varat ett år ändrades för sin del till en tvåårig examenshelhet på 140 studiepoäng för generalstabsofficer, till vilken studerande valdes på grundval av en förhandsuttagning som efterföljdes av ett separat inträdesprov. Efter denna ändring avlades generalstabsofficersexamen endast av personer som godkänkts som studerande genom inträdesprov. Övriga officerare som inte strävade till att inleda studier för denna examen eller som inte blev godkända som studerande för generalstabsofficersexamen i inträdesproven avlade stabsofficerskursen, som ändrats till militärvetenskaplig fortbildning, som karriärkurs för tjänstemän. De första lämplighetsproven för generalstabsofficersexamen i den nuvarande formen ordnades år 2013 och urvalsprov hölls år 2014. De första studerande som valts till generalstabsofficersexamen i sin nuvarande form genom dessa prov inledde sina studier år 2015.

Det är cirka 80 studerande som på en gång avlägger generalstabsofficersexamen, till vilken studerande antas vartannat år. Huvudämnet inom generalstabsofficersexamen är krigskonst, som omfattar strategi, operationsteknik och taktik samt krigshistoria. Övriga läroämnen är ledarskap, militärteknik och militärpedagogik. Forskningsutbildningen och det tillhörande utarbetandet av ett diplomarbete är en väsentlig del av examen. Till de studier som leder till generalstabsofficersexamen kan även godkännas en person som avlagt en högre högskoleexamen inom ett lämpligt område vid en annan högskola och som är lämplig att utbildas till de högsta officersuppgifterna.

Försvarshögskolan har även ett vetenskapligt program för påbyggnadsutbildning som leder till doktorsexamen i militärvetenskaper med studier i krigshistoria, ledarskap, militärteknik, operationsteknik och taktik samt militärpedagogik och strategi. Behörighetsvillkoret för deltagande i programmet är avlagd högre högskoleexamen eller generalstabsofficersexamen vid Försvarshögskolan. Av särskilda skäl kan man även godkänna sökande med en lämplig annan högre högskoleexamen till programmet för påbyggnadsutbildning till doktor i militärvetenskaper.

Den nuvarande generalstabsofficersexamen som avläggs vid Försvarshögskolan placerar sig på den högsta nivån (nivå 8) enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer (European Qualification Framework, EQF). Den europeiska referensramen är bunden till Finlands nationella referensram för kvalifikationer (Finnish National Framework for Qualifications, FiNQF), om vilken bestämmelser ingår i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (93/2017) och i statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017) jämte bilaga som utfärdats med stöd av 2 § 2 mom. i lagen. Enligt bilagan till nämnda förordning placerar sig de högre högskoleexamina, såsom magisterexamen i militärvetenskaper, på nivå 7 i referensramen. På samma nivå ligger även stabsofficerskursen samt tilläggsstudierna i krigsekonomi och teknik. På nivå 8 ligger i allmänhet universitetens och Försvarshögskolans vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina, såsom licentiat- och doktorsexamina.

2.2 Beskrivning av nuläget

I statsrådets framtidsredogörelse (SRR 16/2022 rd, s. 26) konstateras det att förutsättningar-na för det militära försvaret bör tryggas, och Finlands internationella försvarssamarbete bör utvecklas systematiskt och med föregripande av de krav som den säkerhetspolitiska miljön ställer samt så att Finlands försvar anpassas och bli en del av Natos gemensamma försvar. I statsrådets redogörelse om Finlands anslutning till Nordatlantiska fördragsorganisationen (SRR 3/2022 rd, s. 3) konstateras det att Finland som Natomedlem deltar i Natos gemensamma försvarsplaneringsprocess och övningsverksamhet i större utsträckning än tidigare samt i Natos operativa ledningsstrukturer och ledningssystem. I statsrådets redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön (SRR 1/2022 rd, s. 16) konstateras ett omedelbart behov av att i den förändrade säkerhetsmiljön påskynda ökningen av antalet anställda hos Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet. I statsrådets redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön har Försvarsmakten fått i uppgift att kartlägga vilket behov av ytterligare personal det förändrade säkerhetsläget medför.

Den militärvetenskapliga utbildning som ordnas vid Försvarshögskolan utgör grundexamen för finländska officerare vid Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet och består av kandidatexamen i militärvetenskaper, som varar cirka tre år och har en omfattning på 180 studiepoäng, samt militäryrkesstudier. Efter kandidatexamen i militärvetenskaper följer en arbetslivsfas på cirka fem år och därefter avläggs magisterexamen i militärvetenskaper med en omfattning på 120 studiepoäng. Påbyggnadsexamen för officerare utgörs av generalstabsofficersexamen med en omfattning på minst 140 studiepoäng, som varar cirka två år. De som inte söker sig till generalstabsofficerskursen avlägger stabsofficerskursen, som vara ett halvt år och har en omfattning på 33 studiepoäng. Den andra militärvetenskapliga påbyggnadsexamen är doktorsexamen i militärvetenskaper, som består av militärvetenskapliga studier med en omfattning av 50 studiepoäng samt en avhandling, för vilken det inte har fastställts någon omfattning i studiepoäng. Doktorsexamen i militärvetenskaper kan avläggas på fyra år genom heltidsstudier. Den nuvarande generalstabsofficersexamen som avläggs vid Försvarshögskolan placerar sig på den högsta nivån (nivå 8) enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer och Finlands nationella referensram. På nivå 8 ligger i allmänhet universitetens och Försvarshögskolans vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina, såsom licentiat- och doktorsexamina. Högre högskoleexamina, såsom magisterexamen i militärvetenskaper och övriga militärvetenskapliga fortbildningar som kräver en högskoleexamen, såsom stabsofficerskursen, ligger på den lägre nivån 7.

Studierna som krävs för en officerstjänst avläggs i två skeden så att efter kandidatexamen i militärvetenskaper utnämns officeren till en tidsbestämd tjänst som yngre officer och be-fordras till löjtnant. Kandidaten arbetar därefter som utbildare vid en truppavdelning under fem års tid, varefter hen återvänder till Försvarshögskolan för magisterstudier. Efter magisterstudierna och efter magisterexamen i militärvetenskaper befordras studeranden till kapten och utnämns till en ordinarie officerstjänst. Den som avlagt examen inom utbildningsprogrammet för flygofficer vid Försvarshögskolan utnämns avvikande från ovan nämnda till en ordinarie officerstjänst redan efter att kandidatexamen i militärvetenskaper avlagts. Ansökan om att avlägga generalstabsofficersexamen sker via urvalsprov cirka 5 år efter att magisterexamen i militärvetenskaper avlagts. Genom beslut av huvudstaben kan man avvika från denna huvudregel på grund av särskilda behov inom försvarsgrenen eller sektorn.

I nuläget ansöker och väljs magistrar i militärvetenskaper som avlagt grundexamen för officer i regel enligt det nya officersutbildningssystemet på ovan angivna sätt. Under tidigare år har även de som avlagt officersexamen enligt den tidigare lagen kunnat ansöka till kursen med stöd av 8 § 1 mom. i förordningen om högskolornas examenssystem, men numera anses de inte ha

tillräckligt med tjänsteår kvar för att bli valda till kursen. Cirka 80 studerande inleder kursen som ordnas vartannat år.

2.3 Bedömning av nuläget

Generalstabsofficersexamen blev en påbyggnadsexamen under en tid då det inte ännu fanns någon högre högskoleexamen i officersutbildningssystemet. Generalstabsofficersexamen är Försvarshögskolans påbyggnadsexamen vid sidan om doktorsexamen i militärvetenskaper. Det är svårt att jämföra generalstabsofficersexamen med doktors- och licentiatexamen enligt det finländska utbildningssystemet, trots att yrkesmässiga påbyggnadsexamina och behörighetsprogram används i det finländska utbildningssystemet.

Doktorsexamen i militärvetenskaper har blivit etablerad som en vetenskaplig påbyggnadsexamen. I försvarsmaktens interna bedömning har det konstaterats att en generalstabsofficer inte behöver en sådan mer omfattande examenskompetens som är närmare jämförbar med licentiatexamen i sitt arbete, utan magisterexamen ger tillräckliga färdigheter för det. Den nuvarande generalstabsofficersexamen, som är tvåårig och innehåller ett akademiskt slutarbete, har upplevts vara för lång på grundval av den studeranderespons som inhämtats av Försvarshögskolan. Det har endast gått cirka fem år sedan magisterexamen, som är nästan lika lång vad gäller studiepoäng och -tid, när generalstabsofficerskursen börjar. Generalstabsofficersexamen passar inte heller in i Bolognaprocessens examensstruktur med tre nivåer.

Enligt det finländska systemet avlägger alla officerare som har en ordinarie tjänst inom Försvarsmakten och har avlagt en examen vid Försvarshögskolan en magisterexamen i militärvetenskaper. I en internationell jämförelse används flera olika modeller, varav den vanligaste är en modell där de studerande går generalstabsofficerskursen efter studier på kandidatnivå och avlägger magisterexamen vid ett annat universitet efter examen eller under den. Den finländska modellen, där generalstabsofficersexamen är en påbyggnadsexamen, är avvikande internationellt sett. Generalstabsofficerare har inom Försvarsmakten inte bedömts ha behov ur kompetensperspektiv av att avlägga påbyggnadsexamen i sin nuvarande form. Officerarnas kompetens uppskattas kunna uppdateras och kompletteras mer flexibelt som en militärvetenskaplig fortbildning i enlighet med förslaget, som möjliggör en snabbare uppdatering av utbildningsinnehållet till att motsvara förändringarna i verksamhetsmiljön än en mindre flexibel examensutbildning av en mer permanent karaktär.

Antalet som ansöker till generalstabsofficersexamen och deltar i urvalsprov har minskat enligt Försvarsmakten. Intresset för att avlägga generalstabsofficersexamen har minskat på basis av den studeranderespons och den statistik som Försvarsmakten låtit inhämta. Enligt den studeranderespons som Försvarshögskolan inhämtat upplever cirka hälften av de studerande som avlägger generalstabsofficersexamen problem med att samordna studierna och familjelivet. Dessutom önskar de att studietiden ska förkortas och distansundervisningen ökas. I och med att verksamhetsmiljön har förändrats har man på basis av den insamlade responsen identifierat ett behov av att förnya läroplanen för påbyggnadsexamina och innehållet i undervisningen, samt att möjliggöra en snabbare övergång från studier till arbetslivet.

Behovet av officerare har ökat sedan Finland anslöt sig till Nato 4.4.2023. Det ökade behovet av officerare i och med medlemskapet har i synnerhet gällt generalstabsofficerare, som behövs i allt större antal för Natos ledningsstruktur och som förbindelseofficerare i olika medlemsländers staber för samordning av försvaret och den operativa verksamheten. Den

säkerhetspolitiska lägesutvecklingen och alliansen har ansetts förutsätta anpassning av utbildningsstrukturen till det rådande läget så snabbt som möjligt, så att Finland klarar av att uppfylla de krav som ställs på det som medlemsland i Nato, samt de egna nationella personalbehoven. Uppgifterna i Natos struktur förutsätter förståelse och strategiskt och operativt kunnande på samarbetsnivå mellan försvarsgrenarna. Kunskapsbasen för detta skapar upp-giftsbeskrivningarna för de personer som arbetar med uppgifter i anknytning till Nato där de utbildnings- och kompetenskrav som uppgifterna kräver fastställs. Dessa krav kan uppfyllas genom den utbildning som nu planeras för generalstabsofficerare om ändringarna enligt förslaget genomförs. Natomedlemskapet ställer inte direkt gemensamma krav på strukturen för medlemslänternas officersutbildningssystem, eftersom varje medlemsland ansvarar för sin militära utbildning. Det har dock bedömts vara viktigt att de olika medlemslänternas examina och undervisningsinnehållet i studierna kan jämföras, så att officerarna efter sin utbildning likvärdigt kan delta i uppgifter inom alliansens gemensamma försvar i olika skeden av karriären.

3 Mål

Målet med förslaget är att slopa generalstabsofficersexamen i sin nuvarande form. I och med de föreslagna ändringarna avses generalstabsofficerskursen i fortsättningen vara en del av den militärvetenskapliga fortbildningen som Försvarshögskolan ordnar. Den förnyade generalstabsofficerskursen avses även i fortsättningen ge behörighet till generalstabsofficers grad. Generalstabsofficersstudierna avses fortfarande vara de mest centrala kurserna som ger officerarna behörighet för de högsta uppgifterna vid Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet. Slutförd generalstabsofficerskurs avses på motsvarande sätt fortfarande vara ett behörighetskrav för de högsta officersuppgifterna.

De föreslagna ändringarna är ett svar på påverkansbehoven av Finlands Natomedlemskap, men reformbehovet har även påverkats av de långa kurstiderna, ändringarna i Försvarsmaktens nya prestanda och operativa koncept, den förändrade verksamhetsmiljön samt erfarenheterna av de pågående konflikterna. Målet med reformen är att effektivare ta fram den kompetens som krävs för officerarnas framtida arbetsuppgifter för att säkerställa den nationella militära prestanda som behövs i framtiden och inom Natoalliansen.

Målet med propositionen är att påskynda återgången till arbetslivet efter kursen. Genom den föreslagna examensreformen beaktas även behovet av att förkorta officersutbildningen, som lyfts fram av Försvarsmaktens högsta ledning och alliansen, för att tillgodose officersbehovet som ökat på olika nivåer. Om den föreslagna modellen för generalstabsofficerskursen genomförs kan Försvarshögskolan göra undervisningsstrukturen smidigare. Genom denna kan planerna på att generalstabsofficerare utexamineras varje år möjliggöras genom ett senare beslut av Försvarshögskolan och Försvarsmakten, vilket stöder personalplaneringen i hemlandet och i internationella uppgifter, där man i regel tjänstgör i uppgiftsrotationer på tre år. De föreslagna ändringarna gör det även flexiblere att avlägga studierna samt möjliggör en bättre samordning av studierna och familjelivet då utbildningen blir en mer flexibel fortbildning till sin struktur. De föreslagna ändringarna ökar även attraktionsfaktorerna vid ansökan till generalstabsofficerskursen, och målet med dem är att öka antalet som söker till kursen.

Genom förslaget förstärks och förtydligas statusen för examina vid Försvarshögskolan och den militärvetenskapliga fortbildningen både i hemlandet och internationellt. Målet med ändringen är att öka det internationella samarbetet samt studerande- och lärarutbytet med andra Natoländer i fråga om generalstabsofficerskursen, då examen ändras och blir mer jämförbar med andra motsvarande internationella generalstabsofficersstudier. Den eftersträlvade reformen motsvarar allmän internationell praxis, där generalstabsofficerarna har en utbildning på magisternivå.

Målet med förslaget är dessutom att stärka en effektiv användning av resurserna, eftersom den föreslagna examensreformen möjliggör frigörande av resurser från undervisningen och förvaltningen inom de två tidigare och delvis överlappande militärvetenskapliga påbyggnadsexamina till andra uppgifter inom Försvarshögskolan. Genom ändringen stärks således uppgifterna och resurserna inom Försvarshögskolans undervisning, forskning och samhälle-liga påverkan, och undervisningen och examensstrukturen harmoniseras med andra akademiska examina.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Genom propositionen föreslås lagen om Försvarshögskolan bli ändrad så att omnämmandet av generalstabsofficersexamen som påbyggnadsexamen stryks i 6 § om examina. På motsvarande sätt föreslås omnämmandet av generalstabsofficersexamen i 29 § om tjänstgöringsförbindelser ändras så att det motsvarar den föreslagna kurskaraktären. Även 17 § om påbyggnadsexamen avses bli ändrad så att dess rubrik och omnämmandena om generalstabsofficersexamen i paragrafen ändras att motsvara utbildningens nya kurskaraktär. Enligt förslaget ska även behörighetsvillkoren för dem som avser avlägga doktorsexamen i militärvetenskaper samtidigt ändras så att den som avlagt magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan i fortsättningen i första hand är behörig att avlägga doktorsexamen i militärvetenskaper. Genom lagändringen avser man även korrigera de föråldrade hänvisningarna till upphävda lagar i 16 och 33 §, så att de motsvarar den gällande lagen.

Som grundexamen för officer bibehålls i fortsättningen högre högskoleexamen, som består av kandidatexamen i militärvetenskaper med en omfattning på 180 studiepoäng och en arbetslivsperiod på cirka fem år samt magisterexamen i militärvetenskaper med en omfattning på 120 studiepoäng. Påbyggnadsexamen för officerare när lagen trätt i kraft blir doktorsexamen i militärvetenskaper, som består av militärvetenskapliga studier med en omfattning av 50 studiepoäng samt en avhandling. Genom de föreslagna ändringarna slopas den nuvarande generalstabsofficersexamen och generalstabsofficersutbildningen blir en del av Försvarshögskolans militärvetenskapliga fortbildning. Samtidigt föreslås det att diplomarbetet som utarbetas inom generalstabsofficersexamen kan slopas. Den förnyade generalstabsofficerskursen avses även i fortsättningen ge behörighet till generalstabsofficers grad.

Kursens akademiska karaktär ändras och blir fortbildning som ordnas av Försvarsmakten inom ramen för officerstjänsten. I och med reformen ska den ettåriga generalstabsofficerskursen som ska avläggas efter stabsofficerskursen kunna ordnas varje år och studerande kan bli färdiga med kursen varje år. Ändringen medför att kursen kan intensifieras, eftersom inget akademiskt slutarbete, dvs. diplomarbete, som krävs för examen längre behöver göras under kursen. Dessutom kan antalet studiepoäng samt kursens längd regleras mer flexibelt genom Försvarsmaktens och Försvarshögskolans interna föreskrifter. Även efter ändringen avses generalstabsofficerskursen bibehållas som en central fortbildning för officerare, som i och med ändringen även är mer jämförbar med Natoländerna. Generalstabsofficerskursen kan även i fortsättningen omfatta forskningsutbildning, som stöder färdigheterna att utnyttja forskning i de egna arbetsuppgifterna samt följa den militärvetenskapliga debatten inom den egna sektorn.

De föreslagna ändringarna förtydligar den militärvetenskapliga examensstrukturen vid Försvarshögskolan. Grundexamen för officer är redan nu en högre högskoleexamen och den akademiska jämförbara examen på följande nivå är doktorsexamen enligt Bolognaprocessen. Om förslaget godkänns blir endast doktorsexamen i militärvetenskaper en militärvetenskaplig

påbyggnadsexamen, med en stabil och erkänd status i universitetens examenssystem. Enligt förslaget är det således i fortsättningen möjligt att avlägga en militärvetenskaplig högskoleexamen på tre nivåer och militärvetenskaplig fortbildning vid Försvarshögskolan.

I och med reformen som föreslås i propositionen är det möjligt att harmonisera nivån på generalstabsofficerskursen så att den är 7 enligt den europeiska och nationella referensramen för kvalifikationer i likhet med Natoreferensländerna, vilket även motsvarar nivån på Försvarsmaktens övriga militärvetenskapliga utbildning samt de europeiska universitetens examensstruktur med tre nivåer. Till exempel i Norge, Storbritannien och Förenta staterna är magisterexamen jämförbar med den finländska generalstabsofficerskursen. Genom reformen vill man säkerställa att officersexamina förblir jämförbara med andra finländska och europeiska examina på tre nivåer. Samtidigt blir generalstabsofficerskursen mer jämställd med utbildningen i de andra Natoländerna. Reformen ökar även enhetligheten, eftersom en finländsk officer i fortsättningen kan avlägga generalstabsofficerskursen (General Staff Officer Course) på lika villkor även i ett annat Natomedlemsland. På samma sätt kan en officer i en annan Natomedlemsstat avlägga generalstabsofficerskursen i Finland.

Förslaget syftar inte i övrigt till att ändra undervisningen vid Försvarshögskolan eller bestämmelserna om sökandeförfarandet. Övriga ändringar som behövs i ordnandet av generalstabsofficersstudier och deras innehåll kan göras genom Försvarsmaktens interna åtgärder. Avsikten är att de ändringar som krävs i statsrådets förordningar på grund av propositionen föreslås separat efter att denna proposition har godkänts.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De mest betydande ekonomiska konsekvenserna orsakas av att lärdomsprovet i form av diplomarbete slopas ur studierna för generalstabsofficersexamen och att relaterade seminarier och handledningar för lärdomsprovet slopas. I fortsättningen frigörs studerande som avlagt kursen för tjänstgöring uppskattningsvis cirka sex månader tidigare, vilket medför årliga besparingar i personalkostnader på cirka 150 000 euro. De föreslagna ändringarna gör det möjligt att ordna och avsluta generalstabsofficerskursen varje år. Detta gör att de uppskattade ekonomiska besparingarna uppstår, då kursstyrkan för en enskild kurs kan minskas och utbildningens längd förkortas. Då längden på kursen blir kortare efter den föreslagna ändringen uppstår det en besparing i fråga om de ersättningar som betalas för studerandenas uppehälle, resor, dagpenningar och andra kostnader under ett halvt års tid. Samtidigt kan man anta att det att kursen avläggs snabbare och de som avlagt kursen övergår till mer krävande uppgifter har ekonomiska konsekvenser som ökar kostnaderna i och med att lönen stiger för dem som avlagt kursen.

Ekonomiska konsekvenser kan även uppskattas uppkomma av att arbetsinsatsen för de handledare inom Försvarsmaktens personal som arbetat med lärdomsprovet frigörs för annan kärnverksamhet inom Försvarsmakten. Under generalstabsofficersexamen har man i genomsnitt ordnat två förberedande seminarier och fyra egentliga seminarier för lärdomsprovet. De studerande har dessutom fått regelbunden handledning för lärdomsprovet av två handledare. De resurser som frigörs då forskningshandledarna kan koncentrera sig på sina övriga arbetsuppgifter bedöms ha åtminstone indirekta ekonomiska besparingseffekter för Försvarshögskolan på grund av att arbetet effektiviseras. En mer direkt ekonomisk besparingseffekt bedöms uppkomma av att man avstår från de anställda handledare som har fått separata ersättningar. Försvarshögskolans externa handledare som får separat ersättning har uppskattningsvis varit 120–130 personer per varje examenskurs som ordnats enligt den nu-

varande modellen. De sammantagna konsekvenserna av besparingen av ersättningarna till externa handledare och arbetsinsatsen för de egentliga handledarna för slutarbetena bedöms innebära en kostnadsbesparing för Försvarsmakten på tiotals tusen euro per varje kurs som ordnas.

4.2.2 Andra konsekvenser för människor och samhällseliga konsekvenser

Konsekvenser för grundläggande och mänskliga rättigheter

Förslaget uppskattas inte ha några betydande konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Generalstabsofficers grad beviljas även i fortsättningen åt personer som är meriterade för generalstabsofficersuppgifter. Studierna är jämförbara med varandra för dem som avlägger den nu föreslagna generalstabsofficerskursen och dem som har avlagt examen, så att de som avlagt generalstabsofficersstudier är i en jämlik ställning i fråga om behörigheten då de söker sig framåt i karriären till mer krävande uppgifter.

De som avlagt examen kan ha lite bättre forskarfärdigheter än de som avlagt kursen, men enligt Försvarsmakten har detta inte ansetts ha någon betydande inverkan på avancemangen inom officerskarriären i praktiken. Fortsatt meritering i officerskarriären sker genom uppgiftsrotation, ackumulerad erfarenhet och framgång i uppgifterna samt genom eventuell internationell erfarenhet och som ett resultat av många andra sammantagna omständigheter. Ändringen försätter inte heller de officerare som avlagt generalstabsofficersexamen i en sämre ställning än de som avlagt generalstabsofficerskursen, eftersom det som skiljer dem åt är att de har inhämtat en tilläggsmerit genom forskarfärdigheterna samt en högre påbyggnadsexamen som uppnåtts genom avlagd examen. Om förslaget genomförs så har arbetsrotationen för de officerare som avlagt examen dock börjat före den börjar för dem som avlägger generalstabsofficerskursen, varvid de som avlagt examen och de som avlagt kursen sannolikt inte konkurrerar om samma uppgifter. De som har avlagt den nuvarande examen har redan hunnit till nästa skede i sin karriär då de första studerandena har avlagt generalstabsofficerskursen.

I och med reformen kan generalstabsofficersstudierna bättre samordnas i överensstämmelse med de andra Natomedlemsländerna, vilket gör officerarnas utbildningssystem mer kompatibelt med de övriga Natomedlemsstaterna. Denna ändring gör det även möjligt för finländska officerare att smidigare än hittills avlägga generalstabsofficerskursen i andra Nato-medlemsstater, eftersom studierna kan jämföras på ett tydligare sätt. Detta bedöms främja rätten till arbete och näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen, då den föreslagna ändringen gör det möjligt för officerare att på ett smidigare sätt söka sig till olika uppgifter även inom Natos förvaltningsstruktur.

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Förslaget bedöms inte ha några betydande konsekvenser för officerarnas sysselsättning och arbetsliv.

I och med reformen kan generalstabsofficerskursen ordnas årligen på grundval av Försvarsmaktens och Försvarshögskolans interna föreskrifter då den tidigare årskursen blir färdig före den nya årskursen. Det blir också möjligt att justera kursens styrka mer flexibelt, då kursen avläggs varje år i stället för vartannat år i nuläget. Ändringen enligt förslaget har en direkt effekt på personaltillgänglighet, eftersom studerande uppskattningsvis kommer ut i arbetslivet i

Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets uppgifter cirka ett halvår tidigare jämfört med den nuvarande examensmodellen.

Ändringen tillgodoser Försvarsmaktens och Gränsbevakningsväsendets befintliga och omedelbara behov av att öka antalet anställda på generalstabsofficersnivå i en säkerhetsmiljö som förändras snabbare. Det att examen ändras till kursform gör det även möjligt att i framtiden bättre anpassa antalet studerande på kursen till de arbetslivsbehov som identifieras med tiden.

Det har dessutom bedömts att antalet sökande till kursen ökar då kursen blir kortare. På basis av inhämtad kursrespons har det bedömts att förkortandet av kursen och slopandet av lärdomsprovet inverkar positivt på ansökan till kursen och ansökan till en karriär som generalstabsofficer då kursen belastar mindre och studerandena lättare kan sammanjämka den med familjelivet.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

Ändringen har inte noterats medföra några betydande förändringar för myndigheternas verksamhet.

Slopandet av lärdomsprovet som hört till generalstabsofficersexamen enligt förslaget innebär att den forskning inom olika läroämnen som lärdomsproven genererat går förlorad på ett sätt som inte kan ersättas i sin helhet eller genereras genom specialforskning eller beställningsforskning. Enligt Försvarsmaktens bedömning är dock fördelarna på grund av de förändringar och behov som orsakats av den förändrade verksamhetsmiljön och Natomedlemskapet klart större för Försvarsmaktens verksamhet än den nackdel som orsakas av forskningen minskar då lärdomsproven slopas. Den forskning som tagits fram genom generalstabsofficersexamen kan delvis ersättas med det pro graduexamensarbete som ingår i magisterexamen i militärvetenskaper, varvid det bedöms att examensarbetet som hör till magisterexamen i militärvetenskaper får en ökad forskningsmässig betydelse genom den föreslagna ändringen.

Det bedöms uppkomma positiva effekter på utvecklingen av myndighetssamarbetet och på förbättringen av beredskapen för genomförande då de lärdomar som erhållits och de brister som observerats i den praktiska myndighetsverksamheten snabbare och smidigare kan beaktas i undervisningen, eftersom de behov som observerats i verksamhetsmiljön kan beaktas flexibelt redan i genomförandet av följande kurs som börjar på grund av den kortare längden på generalstabsofficerskursen.

De färdigheter och samarbetsförmågor som uppnås genom den föreslagna generalstabsofficerskursen betjänar de uppgifter som utförs tillsammans med andra myndigheter på samma sätt som tidigare.

5 Övriga alternativ för genomförande

5.1 Alternativen och deras konsekvenser

Alternativet till den föreslagna ändringen är att bibehålla nuläget. Om man beslutar att bibehålla nuläget förblir läget vad gäller utbildningen i stort sett oförändrat.

Nuläget ger dock inga möjligheter att effektivt ändra innehållet i generalstabsofficersexamen och göra genomförandet mer flexibelt för att svara mot den förändrade verksamhetsmiljön och kompetensbehoven. Det bedöms inte vara möjligt att förkorta den nuvarande modellen för

generalstabsofficersexamen med hänsyn till de mål som ställts och de behov som påverkat dem. Genom den nuvarande modellen bedöms det inte heller vara möjligt att uppnå de mål rörande Natokompabilitet som ställts för reformen, eftersom genomförandet av en enhetlig generalstabsofficerskurs mellan olika länder inte är möjligt på grund av den nuvarande examensmodellen som innehåller ett diplomarbete.

Oberoende av den föreslagna ändringen berörs studieinnehållet i den nuvarande examen av reformbehov på grund av medlemskapet i alliansen. I nuläget är det utmanande att i tillräcklig grad fördela officersskåren på olika uppgifter enligt den kompetens som behövs med hänsyn till de behov som uppkommer nationellt och på grund av Natomedlemskapet. Om reformen inte genomförs försvåras personalplaneringen i inhemska och internationella uppgifter. En internationell examensjämförelse talar inte för att bibehålla den nuvarande generalstabsofficersexamen, och examensstrukturen motsvarar inte heller de andra europeiska och inhemska akademiska examensstrukturerna med tre nivåer.

5.2 Utländsk lagstiftning och andra metoder som används utomlands

I alla centrala referensländer (Norge, Sverige, Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Baltikum) är den högsta nivån på officerarnas utbildningssystem nivå 7 (EQF) till skillnad från Finland. Till exempel i Norge, Storbritannien och Förenta staterna är magisterexamen som placerar sig på nivå 7 (EQF) jämförbar med den finländska generalstabsofficerskursen. Examen på nivå 8 genomförs inte av militära läroinrättningar i referensländerna, utan studierna genomförs vid partnerskapsuniversiteten. Utöver Finland är Sverige det enda referenslandet där man kan avlägga en påbyggnadsexamen i militärvetenskaper vid en militär läroinrättning, vilken i Sverige är Försvarshögskolan, där man kan avlägga doktorsexamen i militärvetenskaper.

6 Remissyttranden

Utkastet till regeringens proposition har varit ute på remiss i sex veckor 19.2–2.4.2024. Utlåtanden begärdes av 10 aktörer, och dessutom har alla som vill haft möjlighet att ge sitt utlåtande i tjänsten utlåtande.fi. Tre utlåtanden inkom. Utlåtanden lämnades av Huvudstaben, inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning och Upseeriliitto ry. Dessutom meddelade justitieministeriet att det inte ger något utlåtande.

Gränsbevakningsväsendets stab som gav inrikesministeriets utlåtande understödde i sitt utlåtande att de ändringar som krävs för reformen av officerarnas utbildningssystem tas in i lagstiftningen på det sätt som avses i regeringens utkast till proposition.

Upseeriliitto ry fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid 17 och 29 § i utkastet till lagförslag. Upseeriliitto ry ansåg att det inte kan understödjas att behörighetseffekterna och tjänstgöringsförbindelserna förblir oförändrade i fråga om studier som leder till generalstabsofficers grad då studierna inte längre avläggs på examensnivå. Upseeriliitto ry ansåg att det är olämpligt att använda tjänstgöringsförbindelserna i det nuvarande formatet på generalstabsofficerskursen, och ansåg att det är motiverat att granska förbindelsetiden och ersättningen rörande detta.

Dessutom uttalade sig Upseeriliitto ry om motiveringarna till förslaget. Upseeriliitto ry ansåg att det inte har hörts under beredningen som föregick lagprojektet i den mån som det anges i propositionen. Enligt Upseeriliitto ry ökas inte kursens attraktionskraft enbart av att generalstabsofficersstudierna förkortas med ett halvår och att diplomarbetet slopas. Enligt utlåtandet medför inte examensreformen som eftersträvas genom förslaget i sig bättre jämfällbarhet med andra länders officersexamina. Upseeriliitto ry fäste även uppmärksamhet

vid att forskarfärdigheterna efter generalstabsofficersstudierna försvagas och ansåg att målnivån i viss mån strider mot att studierna intensifieras tidsmässigt. Upseeriliitto ry framförde även att diplomarbetet inom generalstabsofficersexamen inte kan ersättas med mindre omfattande pro gradu-avhandlingar inom magisterexamen i militärvetenskaper och utbildning i forskningsarbete.

Avsnittet om beredningen av propositionen har korrigerats med hänsyn till Upseeriliitto ry:s utlåtande. I förslaget har man även beaktat ändringsbehoven av teknisk karaktär som framfördes av Huvudstaben och inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning.

I förslaget ansågs det fortfarande vara motiverat att bibehålla ordalydelsen i 17 och 29 §, eftersom generalstabsofficerskursens ställning den föreslagna ändringen till trots avviker från alla andra karriärkurser för officerare vad gäller dess omfattning, innehåll och möjligheterna att skaffa behörighet för tjänstekarriären. En avlagd generalstabsofficerskurs ger behörighet för högre uppgifter både inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet. Man har velat hålla kvar generalstabsofficerskursen på lagstiftningsnivå, så att ändringen tydligare ska kunna jämföras med generalstabsofficersexamen då förutsättningarna som gäller sökande förblir oförändrade enligt förslaget. På motsvarande sätt har det ansetts vara motiverat att bibehålla den föreskrivna tjänstgöringsförbindelsen enligt 29 § i den nya generalstabsofficerskursen, så att de officerare som har fått generalstabsofficersbehörighet under en viss tid är tillgängliga för arbetsgivaren som har bekostat utbildningen fullt ut genom löneförmåner och andra förmåner, så att Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet kan dra nytta av den tilläggsutbildning som officerarna fått och det mervärde som kompetensen medför, såsom hittills.

Genom förslaget möjliggörs i fortsättningen en noggrannare och smidigare planering av generalstabsofficersstudierna genom Försvarsmaktens och Försvarshögskolans interna arrangemang. De föreslagna lagändringarna är nödvändiga för att förnya och förbättra examen även med avseende på kursinnehållet och kursens varaktighet. Genom den föreslagna lagändringen avser man säkerställa att generalstabsofficerskursen i fortsättningen kan utvecklas i enlighet med Försvarsmaktens behov och framtida krav. Den föreslagna lagändringen möjliggör en flexibel revidering av generalstabsofficerskursens urvalsförfarande, genomförande, innehåll och längd. Genom detta ökas intresset för generalstabsofficerskursen och flexibla förutsättningar för att söka sig in på en karriär som generalstabsofficer skapas. Anmärkningarna om examens innehåll och längd i utlåtandena kan således beaktas närmare i planeringen och genomförandet av studierna efter den föreslagna lagändringen och anmärkningarna om tjänsteförbindelsen i de eventuella ändringarna på förordningsnivå.

7 Specialmotivering

6 §. Examina. Enligt förslaget slopas generalstabsofficersexamen, som anges i 6 § 1 mom. 3 punkten om examina vid Försvarshögskolan, så att endast doktorsexamen i militärvetenskaper anges som påbyggnadsexamen som avläggs vid Försvarshögskolan i fortsättningen. I paragrafen görs även språkliga ändringar som motsvarar ändringen. Studierna som leder till generalstabsofficersexamen ändras genom reformen till en generalstabsofficerskurs, som avses vara en militärvetenskaplig fortbildning som hör till officerens tjänstekarriär och ordnas av Försvarsmakten, och vars innehåll regleras närmare genom Försvarshögskolans och Försvarsmaktens interna föreskrifter. I och med ändringen ingår inget akademiskt slutarbete, dvs. diplomarbete, längre i den nya generalstabsofficerskursen. Om man avstår från examenskaraktären kan kursen intensifieras, och längden på och innehållet i studierna kan göras mer flexibla genom Försvarsmaktens och Försvarshögskolans egna föreskrifter med större hänsyn till den föränderliga verksamhetsmiljön. Försvarshögskolans examensstruktur

motsvarar i fortsättningen den allmänna examensmodellen med tre nivåer i akademiska högskolor, som består av kandidat-, magister- och doktorsexamen.

Generalstabsofficerskursen förblir en viktig fortbildningskurs för officerare efter ändringen, och det förutsätts fortfarande att kursen avläggs för de högsta officerstjänsterna inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet. En ändring av examen till kurs påverkar även undervisningsnivån inom den nationella och europeiska referensramen för kvalifikationer, och om detta finns det bestämmelser i statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017). I nuläget placerar sig generalstabsofficersexamen på nivå 8 enligt den inhemska referensramen, där man i allmänhet hittar universiteens och Försvarshögskolans vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina, såsom licentiat- och doktorsexamina. Magisterexamen i militärvetenskaper och stabsofficerskursen som ingår i generalstabsofficerstudierna, liksom i allmänhet andra Natomedlemsländers generalstabsofficerskurser (General Staff Officer Course) placerar sig på nivå 7 enligt referensramen. Ändringen som enligt förslaget ska göras i paragrafen möjliggör en ändring av kravnivån på generalstabsofficerstudierna så att den bättre motsvarar andra Natomedlemsländers generalstabsofficerskurser. En närmare nivå enligt referensramen fastställs separat för generalstabsofficerskursen genom en ändring i statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser.

16 §. Behörighet för studier som leder till högskoleexamen samt de tilläggskrav som ska ställas på studier som leder till officerstjänst. I 16 § 1 mom. i den gällande lagen hänvisas det till den upphävda lagen om anordnande av studentexamen (672/2005), vars ersättande författning, lagen om studentexamen (502/2019) trädde i kraft 1.8.2019. Genom den föreslagna ändringen avses den nuvarande hänvisningen till den upphävda lagen i 16 § 1 mom. ersättas med en författningshänvisning till den gällande lagen om studentexamen. Det är fråga om en författningsteknisk ändring som inte avses ha några andra effekter än att rätta laghänvisningen, så att den gäller den gällande lagen i stället för den upphävda författningen. Genom ändringen avser man inte ändra tillämpningen av paragrafen eller den gällande lagen.

17 §. Behörighet för studier som leder till påbyggnadsexamen. Enligt förslaget ska rubriken på paragrafen ändras till "Behörighet för generalstabsofficerskursen och för studier som leder till påbyggnadsexamen". Avsikten med ändringen är att i rubriken på paragrafen förtydliga den ändring som sker i statusen för generalstabsofficersexamen och åtskilja den från påbyggnadsexamina, där endast doktorsexamen i militärvetenskaper kvarstår enligt den föreslagna ändringen. Generalstabsofficersexamen som nämns i 1 mom. ändras enligt förslaget till generalstabsofficerskurs. I fråga om de innehållsmässiga behörighetsvillkoren som anges i momentet avses innehållet i övrigt motsvara den tidigare regleringen om behörighetskraven för generalstabsofficersexamen.

Enligt förslaget ska 3 mom. fortfarande innehålla bestämmelser om behörighetsvillkoren för studerande till doktorsexamen i militärvetenskaper. Med anledning av den föreslagna ändringen av statusen för generalstabsofficersexamen kan generalstabsofficerstudier som militärvetenskaplig fortbildning inte längre utgöra examensförutsättningar för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper. På grund av detta föreslås paragrafen bli ändrad så att den allmänna förutsättningen om avläggande av generalstabsofficersexamen som behörighetsvillkor för avläggande av doktorsexamen enligt den gällande lagen ändras till magisterexamen i militärvetenskaper. Den föreslagna ändringen motsvarar den allmänna akademiska stigen för påbyggnadsexamen, där de som avlagt magisterexamen kan söka till doktorsexamina. Meningen om särskilda skäl i momentet ska enligt förslaget ändras på motsvarande sätt så att den i fortsättningen innehåller ett omnämnande om avlagd magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan som en principiell förutsättning för att söka till påbyggnadsexamen i

stället för generalstabsofficersexamen. Även efter den föreslagna ändringen kvarstår möjligheten att av särskilda skäl avvika från avlagd grundexamen vid Försvarshögskolan som behörighetsvillkor för ansökan, varför undantagsförfarandet rörande behörighetsvillkoren i nuläget inte ändras genom den föreslagna ändringen.

29 §. Tjänstgöringsförbindelse. I 29 § 1 mom. i den gällande lagen ingår bestämmelser om den tjänstgöringsförbindelseplikt som är förknippad med studier som leder till en officerstjänst. Omnämningarna om generalstabsofficersexamen i paragrafen ska enligt förslaget ändras så att de motsvarar ändringen av generalstabsofficersexamen till en generalstabsofficerskurs. I paragrafen görs även språkliga ändringar som motsvarar ändringen. Dessutom görs språkliga justeringar i paragrafen, där skrivformen av Gränsbevakningsväsendet och Försvarsmakten ändras så att de motsvarar den nuvarande skrivformen, där deras namn börjar med stor bokstav.

33 §. Ändringssökande. I 33 § 3 mom. i den gällande lagen hänvisas det till den upphävda förvaltningsprocesslagen (586/1996), som har ersatts med lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) från och med 1.1.2020. Genom den föreslagna ändringen avses den nuvarande hänvisningen till den upphävda lagen i 33 § 3 mom. ersättas med en författningshänvisning till den gällande lagen. Det är fråga om en författningsteknisk ändring som inte avses ha några andra effekter än att rätta laghänvisningen, så att den gäller den gällande lagen i stället för den upphävda författningen. Genom ändringen avser man inte ändra tillämpningen av paragrafen eller den gällande lagen.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

På grund av ändringen av generalstabsofficersexamen förutsätter de föreslagna lagändringarna att motsvarande ändringar även görs i flera av statsrådets förordningar där generalstabsofficersexamen nämns. I ärendet har man fastställt behov av att ändra eller upphäva paragrafer i statsrådets förordning om försvarsministeriet (375/2003), statsrådets förordning om Försvarsmakten (1319/2007), statsrådets förordning om Försvarshögskolan (1124/2008), statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (651/2005), bilagan (425/2022) till statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017) samt förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998).

Dessutom orsakar den föreslagna lagändringen behov av att ändra försvarsministeriets förordning om förbindelsetider och förbindelseersättningar (1126/2008) samt Försvarshögskolans instruktion, om vars ändring det föreskrivs i 34 § i lagen om Försvarshögskolan. Instruktionen fastställs av Försvarsmaktens kommendör efter att utlåtande om instruktionen har begärts av försvarsministeriet. Övriga ändringar i examen som behövs enligt lagen kan göras självständigt genom ändringar i Försvarsmaktens och den underställda Försvarshögskolans egna anvisningar och föreskrifter.

De ändringsbehov som förslaget medför för regleringen på lägre nivå än lag presenteras i denna proposition, men ändringsförslagen rörande dessa bereds separat i separata projekt.

Statsrådets förordning om Försvarsmakten som utfärdats med stöd av lagen om Försvarsmakten ska ändras så att det i 9 § 3 mom. om särskilda behörighetsvillkor för officer i stället för generalstabsofficersexamen krävs generalstabsofficers grad utöver behörighetsvillkoren enligt 1 mom. för tjänsterna som överste och kommodor samt för tjänster som högre officer än överste och kommodor. Avsikten med ändringen är att uppdatera de särskilda behörighetsvillkoren för officer så att de motsvarar läget efter den föreslagna lagändringen, där generalstabsofficersexamen som anges i den gällande lagen ersätts med en motsvarande kurs. Med ordalydelsen generalstabsofficers grad hänvisar man till att behörighetsvillkoret kan

uppfyllas av såväl den som avlagt generalstabsofficersexamen som den som avlagt kursen. Generalstabsofficers grad förekommer redan nu i förordningen om Försvarshögskolan och är således en etablerad term för den som avlagt generalstabsofficersexamen. En ändring ska även göras i 6 § 4 punkten i statsrådets förordning om försvarsministeriet, där det föreskrivs om särskilda behörighetsvillkor för tjänsten som äldre avdelningsstabsofficer. Ordalydelsen generalstabsofficersexamen i punkten ska ändras på motsvarande sätt till generalstabsofficers grad.

I 13–14 § i förordningen om Försvarshögskolan (1124/2008) som utfärdats med stöd av 6 § 2 mom. i lagen om Försvarshögskolan och 36 § 2 mom. i lagen om försvarsmakten föreskrivs om generalstabsofficersexamen och generalstabsofficers grad. Den föreslagna lagändringen kräver att 13 § om examens innehåll ska upphävas, eftersom examen upphör att finnas då lagen träder i kraft, och inga nya studerande antas längre till den. Enligt 14 § i förordningen har en officer som avlagt generalstabsofficersexamen generalstabsofficers grad. Eftersom generalstabsofficersexamen slopas när detta förslag träder i kraft och generalstabsofficers grad i fortsättningen ska uppnås genom att avlägga generalstabsofficerskursen är det ändamålsenligt att ändra bestämmelsen i fråga så att den motsvarar lagändringen. Det finns skäl att infoga en övergångsbestämmelse i förordningen, enligt vilken de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas på den som vid ikraftträdandet redan bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen. Genom detta säkerställs att de som avlagt och som bäst avlägger generalstabsofficersexamen är berättigade till generalstabsofficers grad oberoende av den föreslagna ändringen.

De ändringar som eventuellt behöver göras i innehållet och statusen för generalstabsofficersexamen i lagstiftningen om Gränsbevakningsväsendet som lyder under Inrikesministeriet avspeglar sig närmast på särskilda förutsättningar för utnämnan­de till tjänst vid Gränsbevakningsväsendet. En lagstadgad bestämmelse som utgör grund för de särskilda behörighetsvillkoren för tjänster vid gränsbevakningsväsendet ingår i 11 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005), varigenom det delegeras att bestämmelser om detta utfärdas genom statsrådets förordning. Den närmare regleringen som möjliggörs genom de-legeringsbestämmelsen har genomförts i 6 kap. i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet, där det föreskrivs om särskilda behörighetsvillkor för tjänster vid Gränsbevakningsväsendet. I 26 § 2–4 punkten i förordningen hänvisas det till generalstabsofficersexamen. I fråga om 3 och 4 punkten har generalstabsofficersexamen fastställts som en delförutsättning vid sidan om de andra förutsättningarna för utnämnan­de av överste och kommodor och tjänster som är högre än dessa. I fråga om 2 punkten har delstudierna som ingår i generalstabsofficersexamen fastställts som ett alternativt villkor vid sidan om de övriga villkoren för behörighet som stabsofficer. Paragrafen bör ändras i enlighet med förordningen om försvarsmakten vad gäller nämnda punkter, så att avlagd generalstabsofficerskurs utgör villkoret i 3 och 4 punkten i stället för generalstabsofficersexamen. Med ordalydelsen generalstabsofficers grad hänvisar man till att behörighetsvillkoret kan uppfyllas av såväl den som avlagt generalstabsofficersexamen som den som avlagt kursen. Generalstabsofficers grad förekommer redan nu i förordningen om Försvarshögskolan och är således en etablerad term för den som avlagt generalstabsofficersexamen. I behörighetsvillkoren för stabsofficer i 2 punkten ska man överväga att stryka omnämmandet av godkänt avläggande av det första studieåret inom ramen för påbyggnadsexamen till generalstabsofficer, eftersom generalstabsofficersstudier inte längre utgör en påbyggnadsexamen och eftersom det alternativa behörighetsvillkor som nämns i punkten, dvs. stabsofficerskursen, avläggs som en del av officerens fortsatta yrkesstudier. Stabsofficerskursen kan avläggas antingen som en separat kurs eller som en del av generalstabsofficerskursen. Alla officerare vid Gränsbevakningsväsendet som har avlagt magisterexamen i militärvetenskaper avlägger stabsofficerskursen på motsvarande sätt som Försvarsmaktens officerare. Strykandet av behörighetsvillkoret som

gäller generalstabsofficersstudier eliminerar en onödig överlappning i behörighetsvillkoren för stabsofficer och förtydligar samtidigt utformningen och förståelsen av lagbestämmelsen. I förordningens ikraftträdandebestämmelser ska man överväga att infoga ett omnämnande om att på den som vid ikraftträdandet av denna lag redan bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet, så att ändringen inte påverkar behörigheten som stabsofficer för de officerare, vars studier som leder till generalstabsofficersexamen ännu pågår när förordningen träder i kraft. I de punkter som ändras ska utöver ändringarna i innehållet även behövliga språkliga ändringar göras, som motsvarar modern språkdräktpraxis, i fråga om hur Gränsbevakningsväsendets namn skrivs.

Bestämmelser om examina vid Försvarshögskolan ingår i statsrådets förordning om högskolornas examenssystem (464/1998) som utfärdats med stöd av 7 § 3 mom. i universitetslagen. Bestämmelser om examina vid Försvarshögskolan och vissa officersexamina ingår i 8 § i förordningen. Enligt 3 mom. är generalstabsofficersexamen och doktorsexamen i militärvetenskaper, vilka har avlagts enligt statsrådets förordning om ändring av förordningen om Försvarshögskolan (612/2001), påbyggnadsexamina vid Försvarshögskolan. Det finns skäl att ändra 3 mom. så att omnämnandet av generalstabsofficersexamen som påbyggnadsexamina och den därmed onödiga hänvisningen till statsrådets förordning 621/2021 stryks.

Lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (93/2017) utgör en allmän referensram för Försvarshögskolans examensstruktur, och med stöd av 2 § 2 mom. i nämnda lag har statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017) utfärdats. I bilagan till förordningen (425/2022) fastställs de nu tillämpliga examinas, lärokursers och övriga samlade kompetensers placering på kvalifikationsnivåerna. I nuläget placerar sig generalstabsofficersexamen på den högsta nivån 8, där även universitetens och Försvarshögskolans vetenskapliga påbyggnadsexamina (licentiat- och doktorsexamen) samt utbildningarna specialistläkare, specialisttandläkare och specialveterinär är placerade. Då lärdomsprovet, som är centralt för examen, slopas från generalstabsofficersstudierna i enlighet med förslaget är det sannolikt att utbildningen placerar sig på en lägre kravnivå än generalstabsofficersexamen i detta system. Enligt 1 § 2 mom. i lagen om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser ska lagen också tillämpas på sådana samlade kompetenser som kan jämföras med examina eller som i övrigt är omfattande och för vilka kompetensmålen anges i lag eller med stöd av lag, om de utgör behörighets- eller kompetenskrav för ett yrke eller en uppgift eller annars hänför sig till förbättrande av kompetensen eller utveckling av yrkeskunskapen. Med beaktande av detta finns det skäl att granska statusen för generalstabsofficersstudierna i detta system genom att överföra utbildningen till nivå 7, där även de andra högre militärvetenskapliga påbyggnads-examina finns.

De föreslagna ändringarna i förordningen bör sättas i kraft i samband med de föreslagna lagändringarna 1.1.2025. Det finns också skäl att överväga att i förordningarna infoga ett omnämnande om att åtgärder som krävs för genomförande kan vidtas innan förordningarna träder i kraft.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2025.

Enligt förslaget ska lagen innehålla en övergångsbestämmelse, enligt vilken de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av ändringen av lagen om Försvarshögskolan ska tillämpas på dem som redan bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen.

Avsikten med den föreslagna övergångsbestämmelsen är att ge dem som redan bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen när lagen träder ikraft rätt att avlägga examen utan ändringar i examens karaktär eller innehåll. När lagen trätt i kraft tillämpas bestämmelserna i den föreslagna lagen på dem som inleder generalstabsofficersstudier.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Försvarshögskolans verksamhet är förknippad med utövning av offentlig makt enligt 119 § 2 mom. i grundlagen. De nu föreslagna ändringarna påverkar dock inte de uppgifter med utövning av offentlig makt som fastställts för Försvarshögskolan, varken utvidgande eller inskränkande.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. I propositionen har man strävat efter att ange ändringarna och konsekvenserna för examens status på ett exakt och heltäckande sätt. I de föreslagna ändringarna har man strävat efter att beakta jämförbarheten mellan examen och generalstabsofficerskursen före och efter reformen samt deras jämförbarhet med varandra så att de personer som avlagt studierna i fortsättningen är i en jämlik ställning i arbetslivet när de söker sig framåt i karriären. De föreslagna ändringarna motsvarar även bättre Natos och dess referensmedlemsländers utbildningssystem för officerare, vilket även främjar jämförbarheten mellan militärutbildningar och således även rätten till arbete och näringsfrihet enligt 18 § i grundlagen, då den föreslagna ändringen gör det möjligt för finländska officerare att på ett smidigare sätt söka sig till olika uppgifter inom Natos förvaltningsstruktur.

Med ovan nämnda grunder kan lagförslagen behandlas i sedvanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om Försvarshögskolan

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008) 6 § 1 mom. 3 punkten, 16 § 1 mom.,
rubriken för 17 § och 17 § 1 och 3 mom., 29 § 1 mom. samt 33 § 3 mom., av dem 16 § 1 mom.
sådant det lyder i lag 443/2019 och 33 § 3 mom. sådant det lyder i lag 934/2015, som följer:

6 §

Examina

Vid Försvarshögskolan kan avläggas

3) doktorsexamen i militärvetenskaper, som är påbyggnadsexamen.

16 §

*Behörighet för studier som leder till högskoleexamen samt de tilläggskrav som ska ställas på
studier som leder till officerstjänst*

Behörig som studerande för militärvetenskapliga studier som leder till enbart lägre eller både
lägre och högre högskoleexamen är den som har avlagt examen enligt lagen om studentexamen
(502/2019) eller som fått en utländsk utbildning som i landet i fråga ger behörighet för
motsvarande högskolestudier eller som Försvarshögskolan konstaterar annars ha motsvarande
kunskaper och färdigheter för studier.

17 §

Behörighet för generalstabsofficerskursen och för studier som leder till påbyggnadsexamen

Behörig som studerande för studier som leder till avläggande av generalstabsofficerskur-sen
är den som har avlagt magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan. Av särskilda
skäl kan för avläggande av generalstabsofficerskursen godkännas en sökande som har avlagt
lämplig högre högskoleexamen vid en annan högskola och som konstateras an-nars ha
tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Behörig som studerande för studier som leder till doktorsexamen i militärvetenskaper är den
som har avlagt magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan. Av sär-skilda skäl
kan för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper godkännas en sö-kande som har
avlagt lämplig högre högskoleexamen vid en annan högskola.

29 §

Tjänstgöringsförbindelse

Den som har antagits för militärvetenskapliga studier och militäryrkesstudier, vilka krävs för en officerstjänst, samt den som innehar en tjänst vid Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet eller försvarsministeriet ska ge en skriftlig förbindelse om att han eller hon kommer att tjänstgöra i en mot utbildningen svarande tjänst vid försvarsministeriet, Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet en viss minimitid (förbindelsetid). Tiden är högst fyra år efter avlagd magisterexamen i militärvetenskaper och doktorsexamen i militärvetenskaper, högst tre år efter avlagd kandidatexamen i militärvetenskaper, högst tre år efter avlagd generalstabsofficerskurs samt sammanlagt högst 14 år efter det att utbildningen inleddes som elev i utbildning för militär tjänst vid studier till flygare och navigatör. I fråga om generalstabsofficerskursen och doktorsexamen gäller förbindelsen endast sådana studier som bedrivs med fulla löneförmåner. Närmare bestämmelser om hur långa förbindelsetider som motsvarar skäliga kostnader för utbildningen utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

33 §

Ändringssökande

Ändring i andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Ett beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning av bedömningen av en studieprestation får dock inte överklagas genom besvär. Bestämmelser om sökande av ändring finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På den som vid ikraftträdandet av denna lag redan bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 19 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Försvarsminister Antti Häkkinen

Lag

om ändring av lagen om Försvarshögskolan

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008) 6 § 1 mom. 3 punkten, 16 § 1 mom.,
rubriken för 17 § och 17 § 1 och 3 mom., 29 § 1 mom. samt 33 § 3 mom., av dem 16 § 1 mom.
sådant det lyder i lag 443/2019 och 33 § 3 mom. sådant det lyder i lag 934/2015, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Examina

Vid Försvarshögskolan kan avläggas

3) generalstabsofficersexamen och
doktorsexamen i militärvetenskaper, vilka är
påbyggnadsexamina.

6 §

Examina

Vid Försvarshögskolan kan avläggas

3) doktorsexamen i militärvetenskaper, som
är påbyggnadsexamen.

16 §

*Behörighet för studier som leder till
högskoleexamen samt de tilläggskrav som
ska ställas på studier som leder till
officerstjänst*

Behörig som studerande för
militärvetenskapliga studier som leder till
enbart lägre eller både lägre och högre
högskoleexamen är den som har avlagt
examen enligt lagen om anordnande av
studentexamen (672/2005) eller som fått en
utländsk utbildning som i landet i fråga ger
behörighet för motsvarande högskolestudier
eller som Försvarshögskolan konstaterar
annars ha motsvarande kunskaper och
färdigheter för studier.

16 §

*Behörighet för studier som leder till
högskoleexamen samt de tilläggskrav som
ska ställas på studier som leder till
officerstjänst*

Behörig som studerande för
militärvetenskapliga studier som leder till
enbart lägre eller både lägre och högre
högskoleexamen är den som har avlagt
examen enligt lagen om studentexamen
(502/2019) eller som fått en utländsk
utbildning som i landet i fråga ger behörighet
för motsvarande högskolestudier eller som
Försvarshögskolan konstaterar annars ha
motsvarande kunskaper och färdigheter för
studier.

17 §

17 §

Gällande lydelse

Behörighet för studier som leder till påbyggnadsexamen

Behörig som studerande för studier som leder till generalstabsofficersexamen är den som har avlagt magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan. Av särskilda skäl kan för avläggande av generalstabsofficersexamen godkännas en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid en annan högskola och som konstateras annars ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Behörig som studerande för studier som leder till doktorsexamen i militärvetenskaper är den som har avlagt generalstabsofficersexamen. Av särskilda skäl kan för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper godkännas en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid Försvarshögskolan eller en annan högskola.

29 §

Tjänstgöringsförbindelse

Den som har antagits för militärvetenskapliga studier och militäryrkesstudier, vilka krävs för en officerstjänst, liksom också den som innehar en tjänst vid försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet eller försvarsministeriet ska ge en skriftlig förbindelse om att han eller hon kommer att tjänstgöra i en mot utbildningen svarande tjänst vid försvarsministeriet, försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet en viss minimitid (förbindelsetid). Tiden är högst fyra år efter avlagd magisterexamen i militärvetenskaper och doktorsexamen i militärvetenskaper, högst tre år efter avlagd kandidatexamen i militärvetenskaper och generalstabsofficersexamen samt sammanlagt högst 14 år efter det att utbildningen inleddes som elev i utbildning för militär tjänst vid

Föreslagen lydelse

*Behörighet för **generalstabsofficerskursen** och för studier som leder till påbyggnadsexamen*

Behörig som studerande för studier som leder till *avläggande av generalstabsofficerskursen* är den som har avlagt magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan. Av särskilda skäl kan för avläggande av *generalstabsofficerskursen* godkännas en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid en annan högskola och som konstateras annars ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna.

Behörig som studerande för studier som leder till doktorsexamen i militärvetenskaper är den som har avlagt *magisterexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan*. Av särskilda skäl kan för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper godkännas en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid *en annan högskola*.

29 §

Tjänstgöringsförbindelse

Den som har antagits för militärvetenskapliga studier och militäryrkesstudier, vilka krävs för en officerstjänst, *samt* den som innehar en tjänst vid Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet eller försvarsministeriet ska ge en skriftlig förbindelse om att han eller hon kommer att tjänstgöra i en mot utbildningen svarande tjänst vid försvarsministeriet, Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet en viss minimitid (förbindelsetid). Tiden är högst fyra år efter avlagd magisterexamen i militärvetenskaper och doktorsexamen i militärvetenskaper, högst tre år efter avlagd kandidatexamen i militärvetenskaper, *högst tre år efter avlagd generalstabsofficerskurs* samt sammanlagt högst 14 år efter det att utbildningen inleddes som elev i utbildning

Gällande lydelse

studier till flygare och navigatör och i tjänst. I fråga om doktorsexamen och generalstabsofficersexamen gäller förbindelsen endast sådana studier som bedrivs med fulla löneförmåner. Närmare bestämmelser om hur långa förbindelsetider som motsvarar skäligen kostnader för utbildningen utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

33 §

Ändringssökande

Andra beslut och ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Ett beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning av bedömningen av en studieprestation får dock inte överklagas genom besvär.

Föreslagen lydelse

för militär tjänst vid studier till flygare och navigatör. I fråga om *generalstabsofficerskursen* och doktorsexamen gäller förbindelsen endast sådana studier som bedrivs med fulla löneförmåner. Närmare bestämmelser om hur långa förbindelsetider som motsvarar skäligen kostnader för utbildningen utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

33 §

Ändringssökande

Ändring i andra beslut och beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Ett beslut som har meddelats med anledning av en begäran om omprövning av bedömningen av en studieprestation får dock inte överklagas genom besvär. *Bestämmelser om sökande av ändring finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

På den som vid ikraftträdandet av denna lag redan bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Statsrådets förordning

om ändring av 13 och 14 § i statsrådets förordning om Försvarshögskolan

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i statsrådets förordning om Försvarshögskolan (1124/2008) 13 § och mellanrubriken
före den samt
ändras 14 § som följer:

14 §

Generalstabsofficers grad

En officer som avlagt generalstabsofficerskursen har generalstabsofficers grad.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

På den som vid ikraftträdandet av denna förordning redan har avlagt generalstabsofficersexamen eller som bedriver studier som leder till den examen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Statsrådets förordning

om ändring av 6 § i statsrådets förordning om försvarsministeriet

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i statsrådets förordning om försvarsministeriet (375/2003) 6 § 1 mom. 4 punkten,
sådan den lyder i förordning 981/2016, som följer:

6 §

Särskilda behörighetsvillkor för tjänsterna

Behörighetsvillkor är utöver vad som i 43 § i reglementet för statsrådet bestäms om
behörighetsvillkor för tjänstemän

4) för avdelningsstabsofficer magisterexamen i militärvetenskaperna och militäryrkesstudier
eller officersexamen samt förtrogenhet med tjänstens uppgiftsområde och för äldre
avdelningsstabsofficer dessutom generalstabsofficers grad,

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder
i kraft.

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om försvarsmakten

I enlighet med statsrådets beslut

ändras i statsrådets förordning om försvarsmakten (1319/2007) 9 § 3 mom. som följer:

9 §

Särskilda behörighetsvillkor för officer

För tjänsterna som överste och kommodor samt för tjänster som högre officer än överste och kommodor krävs utöver behörighetsvillkoren enligt 1 mom. också generalstabsofficers grad.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Statsrådets förordning

om ändring av 26 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (651/2005) 26 § 1 mom. 2–4 punkten, av dem 2 punkten sådan den lyder i förordning 561/2017 och 4 punkten sådan den lyder i förordning 1128/2009, som följer:

26 §

Särskilda behörighetsvillkor för officer

Vid gränsbevakningsväsendet är behörighetsvillkoren

2) för stabsofficer, förutom den examen som fordras av yngre officer, stabsofficerskurs och erfarenhet av tjänstgöring som yngre officer vid en förvaltningsenhet samt i praktiken visad ledarförmåga,

3) för överste och kommodor, förutom den examen som fordras av yngre officer, generalstabsofficers grad och erfarenhet av tjänstgöring vid två förvaltningsenheter samt i praktiken visad ledarförmåga,

4) för chef och biträdande chef för Gränsbevakningsväsendet samt general och amiral, förutom generalstabsofficers grad, erfarenhet av ledarskap i uppgiften som chef för en förvaltningsenhet eller i en internationell uppgift på motsvarande eller högre nivå som gäller upprätthållandet av gränssäkerheten och under tjänstgöringen vid Gränsbevakningsväsendet i praktiken visad god ledarförmåga.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

På den som vid ikraftträdandet av denna förordning bedriver studier som leder till generalstabsofficersexamen tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Statsrådets förordning

om ändring av 8 § i förordningen om högskolornas examenssystem

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998) 8 § 3 mom., sådant det lyder i förordning 426/2005, som följer:

8 §

Examina vid Försvarshögskolan och vissa officersexamina

Påbyggnadsexamen vid Försvarshögskolan är doktorsexamen i militärvetenskaper, som har avlagts i enlighet med statsrådets förordning om Försvarshögskolan. Generalstabsofficersexamina som har avlagts enligt tidigare gällande bestämmelser motsvarar minst en högre högskoleexamen.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av förordningen förutsätter får vidtas innan förordningen träder i kraft.

Statsrådets förordning

om ändring av bilagan till statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser

I enlighet med statsrådets beslut
ändras bilagan till statsrådets förordning om en referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017), sådan bilagan lyder i förordning 425/2022, som följer:

Nationell kvalifikationsnivå/nivå enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer	Examina, lärokurser och övriga samlade kompetenser
Nivå 1 Har de allmänna kunskaper och grundläggande färdigheter som krävs för studier och för att kunna utföra enkla uppgifter under direkt övervakning i ett strukturerat sammanhang. Tar under handledning ansvar för sitt lärande. Kommunicerar muntligt och svarar på enkel skriftlig kommunikation på sitt modersmål.	
Nivå 2 Har de mångsidiga allmänna kunskaper och kognitiva och praktiska grundläggande färdigheter som behövs för att använda relevant information till att utföra uppgifter och lösa problem. Följer regler och använder mångsidiga redskap och verktyg i en övervakad miljö som kräver självständighet. Tar ansvar och agerar självständigt. Tar ansvar för sitt lärande. Har förmåga till livslångt lärande. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kommunicerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer text på sitt modersmål. Har förmåga att interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk.	Lärokursen för den grundläggande utbildningen Utbildning som handleder för arbete och ett självständigt liv (TELMA)
Nivå 3 Behärskar grundläggande kunskaper, principer, processer och allmänna begrepp på sitt arbets- eller studieområde och har de kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att kunna	Utbildning som förbereder för gymnasieutbildning (LUVA) (t.o.m. 31.7.2022)

utföra uppgifter och lösa problem. Väljer och använder grundläggande metoder, verktyg, material och information. Anpassar sin verksamhet till rådande förhållanden och aktuell miljö vid problemlösning. Tar ansvar för att egna uppgifter slutförs och agerar på ett säkert sätt i arbets- eller studiegemenskapen. Har förmåga att ta initiativ och ansvar i sina uppgifter. Förstår arbetslivets och företagandets betydelse för individen och samhället. Bedömer sin kompetens och verksamhet, sina färdigheter och sina val i anslutning till arbete eller studier. Har förmåga till livslångt lärande. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kommunicerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer texter av många olika slag på sitt modersmål. Har förmåga att interagera på det andra inhemska språket och på minst ett främmande språk även internationellt.	Utbildning som handleder för yrkesutbildning (VALMA) (t.o.m. 31.7.2022) Fördjupad lärokurs i grundläggande konstundervisning Utbildning som handleder för examensutbildning (TUVA) Folkhögskolornas utbildning inom det fria bildningsarbetet som riktar sig till läropliktiga
Nivå 4 Behärskar kunskapsbasen i breda sammanhang inom sitt arbets- eller studieområde samt vissa kognitiva och praktiska färdigheter och har förmåga att uttrycka sig. Utnyttjar dessa kunskaper och färdigheter för att lösa specifika problem inom sitt område och för att utföra uppgifter inom området. Arbetar självständigt i miljöer som vanligtvis är förutsägbara men kan förändras. Tar ansvar för att egna uppgifter slutförs och agerar på ett säkert och ansvarstagande sätt i arbetsgemenskapen. Arbetar ekonomiskt, framgångsrikt och planmässigt samt organiserar sitt arbete med hänsyn till andra aktörer. Kan övervaka andras rutinuppgifter. Har förmåga att agera företagsmässigt som anställd eller som egenföretagare i branschen. Kan bedöma sin kompetens och sitt uppgiftsområde och förbättra sin arbets- eller studieverksamhet. Utvecklar sig själv och sitt arbete. Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk i enlighet med etiska principer. Kommunicerar mångsidigt och interaktivt i olika	Gymnasiets lärokurs Studentexamen Yrkesinriktade grundexamina Yrkesexamina Examen inom brottspåföljdsområdet Räddningsmannaxamen Examen för jourhavande vid nödcentraler Grundkursen för gränsbevakare Studiehelheten på grundnivå för underofficerare

situationer och framställer texter av många olika slag på sitt modersmål, också sådana som anknyter till branschen i fråga. Kommunikerar på det andra inhemska språket och interagerar inom den egna branschen på åtminstone ett främmande språk även internationellt.	
Nivå 5 Har en bred och/eller specialiserad kunskapsbas inom sitt område samt kognitiva och praktiska färdigheter och förmåga att uttrycka sig. Utnyttjar dessa kunskaper och färdigheter för att utarbeta kreativa lösningar på abstrakta problem och för att utföra uppgifter inom branschen. Förstår beröringspunkterna mellan de yrkesrelaterade uppgiftsområdena, det egna området och övriga områden och hur dessa ansluter sig till större helheter. Är specialsakkunnig inom sitt område och utvecklar verksamhet, produkter och/eller tjänster. Leder och övervakar vid behov verksamhetsmiljöer och funktioner som förändras oförutsägbart. Handleder andra och övervakar uppgifter som utförs av andra. Har god förmåga att arbeta som egenföretagare i branschen. Bedömer och utvecklar egna och andras prestationer och arbete. Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk i enlighet med etiska principer. Kommunikerar muntligt och skriftligt på sitt modersmål med människor såväl i som utanför branschen. Kommunikerar på det andra inhemska språket och interagerar inom den egna branschen på åtminstone ett främmande språk även internationellt.	Specialyrkesexamina Underbefälsexamen (räddningsväsendet) Grundexamen i flygledning Grundexamen i flygledning (t.o.m. 31.12.2017) Studiehelheten på mellannivå (1 och 2) för underofficerare Studiehelheten på mästarnivå för underofficerare
Nivå 6 Har inom sitt område övergripande och avancerade kunskaper som inbegriper kritisk förståelse och bedömning av teorier, centrala begrepp, metoder och principer. Förstår omfattningen av och gränserna för olika yrkessektorer och/eller discipliner. Har avancerade kognitiva och praktiska färdigheter som inbegriper förmåga att hantera ärenden och förmåga att tillämpa samt förmåga till kreativa lösningar och prestationer som behövs för att lösa	Yrkeshögskoleexamina Lägre högskoleexamina Universitetens och yrkeshögskolornas specialiseringsutbildningar för personer som har avlagt lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen Kyrkans specialutbildningar

komplikerade eller oförutsägbara problem inom ett specialiserat yrkes-, vetenskaps- eller konstområde. Arbetar självständigt i expertuppgifter i branschen och i internationellt samarbete eller fungerar som företagare. Leder avancerade yrkesmässiga funktioner eller projekt. Kan fatta beslut i oförutsägbara verksamhetsmiljöer. Tar ansvar för bedömning och utveckling av sin egen kompetens och dessutom för enskilda personers och gruppers utveckling. Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kommunicerar flytande både muntligt och skriftligt på sitt modersmål med människor såväl i som utanför branschen. Kommunicerar och interagerar på det andra inhemska språket samt har förmåga till internationell kommunikation och interaktion inom det egna området på åtminstone ett främmande språk.	Pastoralexamen
Nivå 7 Behärskar omfattande och mycket specialiserade begrepp, metoder och data som motsvarar specialkunskapen inom det egna området och som ligger till grund för självständigt tänkande och/eller forskning. Förstår kunskapsfrågor som gäller beröringspunkterna mellan det egna området och andra områden och granskar dem och ny information kritiskt. Löser krävande problem även kreativt inom forskning och/eller innovativ verksamhet där man utvecklar nya kunskaper och förfaranden och tillämpar och integrerar kunskaper från olika områden. Arbetar självständigt i krävande expertuppgifter i branschen och i internationellt samarbete eller fungerar som företagare. Leder och utvecklar komplikerade, oförutsägbara och nya strategiska tillvägagångssätt. Leder organisationer och/eller människor. Har förmåga att bedöma enskilda människors och gruppers verksamhet. Bidrar till ökade kunskaper och förfaranden på sitt område och/eller tar ansvar för andras utveckling.	Högre yrkeshögskoleexamina Högre högskoleexamina Universitetens och yrkeshögskolornas specialiseringsutbildningar för personer som har avlagt högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen Högre pastoralexamen Stabsofficerskursen Tilläggsstudier i krigsekonomi och i teknik Specialistkompetensen för begränsad förskrivningsrätt Generalstabsofficerskursen

Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kommunicerar flytande både muntligt och skriftligt på sitt modersmål med människor såväl i som utanför branschen. Kommunicerar och interagerar på det andra inhemska språket samt har förmåga till avancerad internationell kommunikation och interaktion inom det egna området på åtminstone ett främmande språk.	
Nivå 8 Behärskar omfattande helheter och sammanhang. Behärskar de mest avancerade och/eller mest specialiserade och fördjupade kunskaperna, färdigheterna och/eller teorierna på den mest avancerade och/eller mest specialiserade nivån inom det egna området och i beröringspunkterna mellan olika områden. Uppvisar förmåga till kreativa tillämpningar. Skapar ny kunskap genom att följa god vetenskaplig praxis. Utför självständigt och tillförlitligt vetenskapligt eller konstnärligt och yrkesmässigt forskningsarbete. Utvecklar yrkesrelaterade uppgiftsområden och/eller ett vetenskaps- eller konstområde. Utvecklar och tillämpar nya idéer, teorier, tillvägagångssätt eller processer i de mest krävande verksamhetsmiljöer. Arbetar självständigt i de mest krävande expertuppgifterna i branschen och i internationellt samarbete eller fungerar som företagare. Leder organisationer och/eller människor. Gör sådana synteser och kritiska bedömningar som krävs för att lösa komplicerade problem inom forskning och/eller innovationsverksamhet. Utvidgar och omdefinierar befintliga kunskaper eller yrkespraxis. Bidrar till ökade kunskaper på sitt område och/eller tar ansvar för andras utveckling. Har förmåga till livslångt lärande. Samarbetar med olika slags människor i studie- och arbetsgemenskapen och i andra grupper och nätverk med beaktande av gemenskapsaspekter och etiska aspekter. Kommunicerar flytande både muntligt och skriftligt på sitt modersmål med	Vetenskapliga och konstnärliga påbyggnadsexamina vid universiteten och Försvarshögskolan (licentiatexamina och doktorsexamina) Specialveterinärexamen Specialistläkarutbildning Specialisttandläkarutbildning

såväl representanter för vetenskapliga samfund som allmänheten om frågor som gäller det egna forskningsområdet och hela disciplinen och/eller yrkesområdet. Kommunicerar och interagerar på det andra inhemska språket samt har förmåga till avancerad internationell kommunikation och interaktion inom det egna området på åtminstone ett främmande språk.	
--	--